

Аналіз регуляторного впливу
проекту постанови Правління Національного банку України
“Про затвердження Змін до Положення про додаткові вимоги до
договорів небанківських фінансових установ про надання коштів у
позику (споживчий, фінансовий кредит)”

I. Визначення проблеми, яку передбачається розв’язати шляхом державного регулювання

Національний банк України (далі – Національний банк) відповідно до пункту 8¹ статті 7 Закону України “Про Національний банк України” (далі – Закон про Національний банк) здійснює державне регулювання на ринках небанківських фінансових послуг у межах, визначених Законом України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” (далі – Законом про фінансові послуги) та іншими законами України.

Відповідно до повноважень, визначених абзацом п’ятнадцятим частини першої статті 6 Закону про фінансові послуги, Національний банк встановлює додаткові обов’язкові для фінансових установ та осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, вимоги до договорів про надання фінансових послуг.

Положенням про додаткові вимоги до договорів небанківських фінансових установ про надання коштів у позику (споживчий, фінансовий кредит), затвердженим постановою Правління Національного банку від 03 листопада 2021 року № 113 (далі – Положення № 113), зокрема визначено додаткові вимоги до договорів, що укладаються у вигляді електронного документа. Порядок підписання сторонами договорів в електронній формі визначався законодавством України.

Законом України “Про фінансові послуги та фінансові компанії” № 1953-ІХ від 14.12.2021 року (далі – Закон № 1953-ІХ) до функцій Національного банку додано повноваження визначати порядок використання електронного підпису небанківськими фінансовими установами та особами, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національний банк (пункт 26² частини першої статті 7 Закону про Національний банк).

Підготовка проекту постанови Правління Національного банку “Про затвердження Змін до Положення про додаткові вимоги до договорів небанківських фінансових установ про надання коштів у позику (споживчий, фінансовий кредит)” (далі – Зміни до Положення) зумовлена необхідністю уточнення вимог у частині підписання договорів в електронній формі з боку кредитодавця-небанківської фінансової установи, а також засобів зв’язку для отримання споживачем-стороною договору одноразового ідентифікатора для застосування в електронному підписі одноразовим ідентифікатором під час укладення договору в електронній формі.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

B/14-0008/55869

від 11.05.2023 20:58

Конкретизація вимоги сприятиме правовій визначеності використання електронного підпису кредитором під час укладення зі споживачами договорів про надання коштів у позику (споживчий, фінансовий кредит) у вигляді електронного документа, та убезпечить споживача від шахрайських дій з боку іншої сторони договору з одноразовими ідентифікаторами для споживача та накладенням електронних підписів одноразовим ідентифікатором замість споживача (запобігання випадкам надсилання одноразового ідентифікатора споживача до тієї ж інформаційно-телекомунікаційної системи, яка належить кредитором або адмініструється ним та в якій здійснюється накладення підпису на договір, що укладається).

Зміни до Положення в частині доповнення змісту договорів інформацією про ідентифікаційний документ споживача-позичальника та номером його рахунку у законодавчо визначеному форматі (опціонально) покликані вирішити питання оперативної ідентифікації отримувача коштів або виявлення підозри на шахрайські дії.

Конкретизація в договорах, умови яких передбачають списання коштів із рахунку споживача-сторони договору на користь кредитора, вимоги фіксувати порядок такого списання сприятиме правовій визначеності дати та суми списання з рахунку споживача для погашення вимог за договором, а зазначення відомостей про використання або невикористання для такого списання рахунків інших, ніж рахунки споживача – сторони договору, зафіксує цю інформацію до уваги сторін договору.

Зазначені проблеми не можуть вирішитися за допомогою ринкових механізмів, оскільки вони стосуються реалізації повноважень Національного банку, наданих йому згідно з Законом № 1953-IX та Законом про фінансові послуги.

II. Визначення цілей державного регулювання

Метою розробки Змін до Положення є удосконалення вимог Положення № 113, а саме встановлення чіткої вимоги щодо електронного підпису для застосування небанківським кредитором під час укладення зі споживачем договору про надання коштів у позику (споживчий, фінансовий кредит) у вигляді електронного документа та засобів зв'язку для отримання споживачем одноразового ідентифікатора для застосування в електронному підписі одноразовим ідентифікатором для підписання такого договору.

III. Визначення та оцінка всіх прийнятних альтернативних способів досягнення зазначених цілей, наведення аргументів щодо переваги обраного способу

Для досягнення цілей державного регулювання Національний банк Змінами до Положення уточнює порядок підписання кредитором договору про надання коштів у позику (споживчий, фінансовий кредит), укладеного зі споживачем у вигляді електронного документа, а також обмежує засоби

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/14-0008/55869

від 11.05.2023 20:58

зв'язку, через які споживач може отримати одноразовий ідентифікатор, що він використовує для підписання такого договору електронним підписом одноразовим ідентифікатором.

Альтернативним способом досягнення зазначених цілей може бути залишення чинного стану правових норм, що регулюють питання застосування електронного підпису небанківськими фінансовими установами. Перевагами такого способу досягнення встановлених цілей є застосування небанківськими кредитодавцями діючих узагальнених визначень законодавства щодо електронного підпису, в тому числі одноразовим ідентифікатором, електронної печатки, відповідно до яких кредитодавці побудували процес підписання договорів в електронній формі, зокрема обирають вид електронного підпису та/або електронної печатки та визначають засоби зв'язку для передавання одноразового ідентифікатора споживачу-стороні правочину для накладення ним електронного підпису одноразовим ідентифікатором. Однак, у такому разі недосконалість законодавства в цій сфері та нерегульоване питання вибору виду електронного підпису та/або електронної печатки учасниками високоризикового ринку небанківського кредитування, прогалини у вимогах до порядку генерації та надсилання суб'єктом електронної комерції, що пропонує укласти договір, іншій стороні електронного правочину одноразового ідентифікатора поглиблюватимуть проблему підписання договорів працівниками кредитодавця, не уповноваженими на такі дії, збільшуватимуть випадки шахрайських дій з боку кредитодавця з одноразовими ідентифікаторами для електронних підписів споживачів та накладенням таких підписів замість споживача, а також збільшуватимуть витрати Національного банку на нагляд і розгляд скарг споживачів фінансових послуг.

Тому Національний банк на підставі повноважень, визначених Законом про фінансові послуги та набутих відповідно до положень Закону № 1953-IX, обрав варіант прийняття запропонованих Зміни до Положення як найкращий спосіб досягнення зазначених цілей.

IV. Опис механізму, який пропонується застосувати для розв'язання проблеми, і відповідні заходи

В основу механізму, що застосований для розв'язання проблем, покладено внесення відповідних Змін до Положення.

З прийняттям змін до регуляторного акту, вимоги Положення № 113 будуть доповнені та конкретизовані, а саме:

доповнено інформацією про те, що не належить до засобів зв'язку, якими споживач отримує одноразовий ідентифікатор для накладення споживачем електронного підпису одноразовим ідентифікатором;

уточнено, яким електронним підписом підписує договір зі споживачем в електронній формі уповноважений працівник небанківського кредитодавця;

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/14-0008/55869

від 11.05.2023 20:58

передбачено обов'язок фіксувати в договорі ідентифікаційний документ споживача-сторони договору для полегшення ідентифікації отримувача коштів або виявлення підозри на шахрайські дії;

уточнено порядок списання коштів із рахунку споживача-сторони договору на користь кредитодавця для погашення вимог за договором (за наявності відповідної умови договору).

У разі затвердження Правлінням Національного банку запропонованих для розгляду Змін до Положення, зміст цього регуляторного акта буде доведено до відома небанківських фінансових установ України, які відповідно до законів України мають право надавати кошти в позику (споживчий, фінансовий кредит), шляхом офіційного оприлюднення.

V. Обґрунтування можливості досягнення визначених цілей у разі прийняття регуляторного акта

Вимоги регуляторного акта є обов'язковими для виконання кредитодавцями з числа учасників ринку небанківського кредитування під час укладення договорів зі споживачами.

Ризик як негативного, так і позитивного потенційного впливу зовнішніх чинників на дію регуляторного акта зумовлюється змінами в законодавстві України, що може призвести до потреби внесення змін до регуляторного акта.

Практичний досвід застосування в діяльності норм Положення № 113 про додаткові вимоги до договорів небанківських фінансових установ про надання коштів у позику (споживчий, фінансовий кредит) протягом його дії, характер звернень учасників ринку небанківського кредитування щодо роз'яснення окремих його норм свідчать, що вони в цілому нормально сприймаються і реалізуються відповідними фінансовими установами.

Упровадження вимог, запропонованих Змінами до Положення, не потребує додаткових витрат Державного бюджету України або витрат Національного банку, оскільки здійснюється в межах його повноважень.

Здійснення державного контролю та нагляду за додержанням вимог акта відбуватиметься в межах здійснення Національним банком наглядової діяльності за дотриманням кредитодавцями законодавства про захист прав споживачів фінансових послуг.

VI. Визначення очікуваних результатів прийняття акта

Прийняття регуляторного акта дозволить:

- 1) чітко врегулювати процес підписання небанківськими кредитодавцями договорів про надання коштів у позику (споживчого, фінансового кредиту), що укладаються зі споживачами в електронній формі;
- 2) посилити захист споживача від шахрайських дій з боку суб'єкта електронної комерції, що пропонує укласти договір, з одноразовими ідентифікаторами для споживача та накладенням електронних підписів одноразовим ідентифікатором замість споживача;

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

B/14-0008/55869

від 11.05.2023 20:58

3) повніше реалізувати функцію Національного банку зі здійснення захисту прав споживачів.

Уточнення вимог Положення № 113 посилить захист прав та інтересів споживачів фінансових послуг, зменшивши кількість відповідних порушень прав споживачів, та сприятиме дотриманню добросовісної ринкової поведінки кредиторів.

Ураховуючи цілі правового регулювання Змінами до Положення, не вбачаються можливі негативні наслідки у разі їх прийняття.

VII. Визначення показників результативності акта

Для відстеження результативності Змін до Положення як регуляторного акту планується аналізувати практику застосування вимог цього документу, використовуючи звернення, запити, повідомлення споживачів, пропозиції небанківських кредиторів та інших суб'єктів господарювання – учасників ринків небанківських фінансових послуг, а також відповідні публікації в засобах масової інформації.

Окремим показником результативності запропонованого регуляторного акту, що може бути визначений, є кількість звернень споживачів щодо шахрайських дій з використанням персональних даних споживача (некоректне поводження з персональними даними споживача) у відносинах з небанківськими фінансовими установами, включаючи при оформленні договорів про надання коштів у позику (споживчий, фінансовий кредит) із небанківськими фінансовими установами на ім'я споживача без його відома та згоди.

Дія регуляторного акта поширюватиметься на всіх учасників ринків небанківських фінансових послуг, за якими здійснює нагляд Національний банк та які відповідно до законів України мають право надавати споживчі кредити, кошти у позику, в тому числі на умовах фінансового кредиту. Загальна кількість таких учасників ринків небанківських фінансових послуг станом на 01.01.2023 року становить 975 установ. Кількість звернень споживачів зазначеної проблематики стосовно небанківських фінансових установ за 2022 рік станом на 01.01.2023 року становить 727 шт.

Ураховуючи специфіку запропонованого регуляторного акту (Змін до Положення), визначити інші показники його результативності не можливо.

VIII. Визначення заходів, із допомогою яких буде здійснюватися відстеження результативності акта

Відповідно до статей 3 та 10 Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” Національний банк проводить базові, повторні та періодичні відстеження результативності власних регуляторних актів з урахуванням Методики відстеження результативності регуляторного акта Національного банку, затвердженої

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

B/14-0008/55869

від 11.05.2023 20:58

постановою Кабінету Міністрів України і Національного банку від 14.04.2004 року № 471.

Базове відстеження результативності запропонованого регуляторного акта буде здійснено до набрання чинності цим документом, а в подальшому здійснюватиметься в рамках відстеження результативності основного регуляторного акта.

Для відстеження результативності акта Національний банк використовуватиме дані, отримані за результатами своєї діяльності.

Інформування суб'єктів господарювання щодо основних положень запропонованого регуляторного акта здійснюватиметься шляхом його оприлюднення на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку.

Голова

Андрій ПИШНИЙ

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

B/14-0008/55869

від 11.05.2023 20:58